DISSERTATIO MEDICA INAVGVRALIS

DE

OCVLO VT SIGNO

QVAM

ILLVSTRIS MEDICORVM ORDINIS

CONSENSV ET AVCTORITATE

IN

ACADEMIA GEORGIA AVGVSTA

PRO OBTINENDO

GRADV DOCTORIS

MEDICINAE ET CHIRVRGIAE

EXHIBET ET PVBLICE DEFENDET

CHRIST. WILH. HAERTEL

CONNERNENSIS

DIE XXVIII SEPT. A. MDCCLXXXVI.

BIBLIOTECA NAZIONALE DI NAPOLI

GOTTINGAE,

TYPIS IO. CHRIST. DIETERICH.

V. E. III NAPOLI Nazionale

Curationis rationem optime molietur, qui ex praeſentibus affectionibus futura praenouerit.

HIPPOCRATES.

FRATRI SVO

DILECTISSIMO

HANC DISSERTATIVNCVLAM

GRATI CANDIDIQVE ANIMI

TESSERAM

SACRAT

AVCTOR.

Digitized by Google

De dignitate oculi ſemiotica.

§. I.

Priusquam ipſa ex oculis capienda ſigna expendo, non alienum ab inſtituto meo videtur, paucis attingere, quam oculus in ſemioticis habuerit dignitatem, eaque quibus ex cauſis illi debeatur inueſtigare. Ab Hippocrate inde ad noſtrae aetatis Medicos, omnes fere quaſi vno ore fatentur, oculos inter reliquos ſignorum prognoſticorum fontes principatum tenere. *Oculi vt valent*, inquit diuinus medicinae parens, *ſic et totum corpus a)*; quaſi ex oculorum vigore totius corporis vires eluceant. Quare et Prosper Alpinvs ait oculos in praedicendis morborum euentibus primatum obtinere *b*). Neque diſſentit Fienvs cuius ſententia ab oculis maxima et diuerſiſſima ſigna deſumuntur, et nullibi efficaciora mortis ſigna quam in oculis apparent *c*). Atque magnus Baglivi vt diligenter obſeruent oculos ſedulo monet Medicos his verbis: "nunquam ab aegro diſcedas in acutis „et inflammatoriis, niſi oculos inſpexeris. Quando „illos

a) Epidem. VI. Sect. IV. Text. 26. Ed. Foesii Geneuae 1657. pag. 1181.

b) De praeſag. vita et morte aegrot. ed. Gavbii p. 300.

c) Tractat. de ſignis medicis Lugdun. 1664. p. 160.

„illos ā naturali ſtatu mutatos videbis, time ſemper, „ſicuti poſt opiatum in dyſenteria; poſt chinam „chinae in magno primarum viarum apparatu: con„ſtricto his caſibus indebite humore noxio, praeci„pitat aeger, et praecipitii ſigna, oculi a naturali „ſtatu mutati oſtendunt *d*)." At non ſolum in acutis ex oculis praeſagitur; verum etiam in chronicis morbis magna illos dare ſigna anglus Cheyne notauit *e*). Non mirum eſſe ait v. Swieten oculos plurima et certiſſima ſigna in morbis dare, cum et in ſanis animi affectus varios in oculis obſeruare liceat, et prima ingruentium morborum indicia ſaepe in oculis appareant *f*); vt igitur haud immerito tanquam fidiſſimi animi corporisque affectionum interpretes habeantur *g*).

§. II.

Tanta vero, plurima et certiſſima poſſe oculos dare ſigna et ratione intelligitur, et vſu confirmatur. *Oculi*, inquit Dvretvs, *ſocietatis, et vicinitatis iure prae ceteris cerebri affectionem denotant h*). Admiranda enim primum eſt *copia neruorum* qui oculis impertiuntur ab ipſo cerebro oriundi, quae ea ſane eſt vt oculus organon neruoſum per eminentiam appellari poſſit: nam integra paria, ſecundum,

d) Oper. omn. Lugd. 1745. p. 77.

e) Apud Zimmermann *v. der Erfahrung Buch III. cap. 8. I Theil pag. 404.*

f) Commen:. in Boerhaavii aphoriſm. T. II. p. 437. ed. Hildburgh.

g) Grvner Semiotice phyſiologic. et pathologic. generalis. Halae 1775. pag. 242.

h) Apud Baglivi l. c. p. 77.

dum, tertium, quartum, ſextum, dempta radice ad ſympathicum maximum, et magnam partem primi rami quinti paris nanciſcuntur *i*), externisque bulborum tutaminibus a ramo infraorbitali ſecundi rami quinti paris, nec non a communicante faciei ſurculi dantur *k*). Hinc illa pathematum animi in oculos poteſtas; hinc quaecunque in cerebro ataxia ſtatim ex oculis elucet: diuerſiſſima enim horum neruorum origine, oculi cum diuerſis cerebri locis ſociantur. Nec vero ſolis neruis, ſed etiam mediantibus vaſis ſanguiferis oculi cum cerebro nectuntur; nemini enim non cognitum eſt arteriam ophtalmicam primam eſſe progeniem carotidis internae, huiusque reliquos ramos in cerebro diſtribui; venae etiam interiores oculi in ſinubus durae matris finiuntur: raro itaque ſanguis in cerebro accumuletur, quin id in oculis appareat, vel viſus caligine, vel falſis oculorum ſplendoribus, vel aucta lacrymarum ſecretione, vel rubore adhaerentis membranae, cuius ea eſt teneritudo, vt vaſa ſibi intertexta, immo colorem humorum in his vaſis circulantium, facile ſinat transparere. Praeter hunc magnum cerebri cum oculis nexum, conſideranda etiam eſt horum cum viſceribus abdominalibus communicatio, ope illius nerui, quem ob diſperſionis ambitum et anaſtomoſium copiam ſympathicum maximum dixere, quippe qui a ſexto pari, ſecundoque ramo quinti paris primas petit

A 2 origines

i) Wrisberg in not. ad Halleri prim. lin. phyſiol. p. 292.

k) Mekel in Mem. de Berlin an. 1751. de nerv. facialibus.

origines *l*): hinc tanta vitiorum abdominalium vis in oculos, quam pluribus exemplis demonſtrauit cel. Rahn *m*). Nec omittenda quae oculo eſt cum naribus ſympathia, mediante ramo ethmoidali primi rami quinti paris, cui ipſo anaſtomoſis cum tertio pari contingit. Arteriae quoque et venae ophtalmicae ope ramorum ethmoidalium cum naſalibus coniunguntur *n*): hinc ex oculis ſigna inſtantis haemorrhagiae narium.

De obſeruatione ſignorum ex oculis.

§. III.

Id commodi habent noſtra ſigna, quod in iis capiendis aegri non crebris interrogationibus opprimantur, cum fere omnia viſu a medico percipi poſſint, ſolis demptis facultatis ſenſitiuae peruerſionibus ex aegri relatu cognoſcendis. Haec ſigna igitur ſenſu inter reliquos maxime exercitato obſeruantur; quod vt recte fiat, illa primum tenenda ſunt, quae Celsvs in capiendis ex vultu ſignis praecepit: *Medicus*, inquit, *neque in tenebris*, *neque a capite aegri reſideat*, *ſed illuſtri loco aduerſus eum vt omnes notas ex vultu quoque cubantis perſpiciat* o); quae egregie huc congruunt, modo vultus loco, oculus ponitur. Deinde requiritur, vt omnia certo ordine animaduertantur, hoc enim neglecto multa

l) Idem in diſſ. de quinto pari nerv. cerebr. p. 53.

m) Diſſert. de miro inter caput et viſcera abdominalia commercio. Götting. 1771. §. 11 – 15.

n) De haller. elem. phyſiol. T. V. p. 439, 440.

o) De medicina libr. III. cap. VI.

multa ſenſibus ſubterfugiunt et omittuntur: qui mihi commodus viſus eſt ordo, et quem in deſcriptione ſignorum ſequar, ab exterioribus ad interiora progreditur, ita vt primum conſiderentur quae circa oculos obſeruanda ſunt; deinde ſigna ex colore palpebrarum et bulbi; tum illa ex ſecretione lacrymarum, quae ſequuntur ſigna ex motu cum palpebrarum tum bulbi ipſius; tum ſigna ex ſitu, magnitudine et proportione oculorum; deinde iridis et pupillae alienationes; poſtremo ſigna ex facultate oculi ſenſitiua et viſoria.

§. IV.

Etſi autem oculi magnam vim habeant, in praemonſtrandis morborum euentibus, non iis tamen ſolis fidendum eſt; ſed *intellectu comprehenſa omnium ſignorum doctrina, aeſtimari debet, rationeque expendi eorum vires inter ſe collatae p)*. Semper ſcilicet ratio habenda eſt cauſarum, morbi, ſtadii, ſignorum ſociorum, conſtitutionis aegroti, et q. r. ſ. In aliquibus enim febribus continuis aliquando boni oculi apparent, cum tamen febris ad exitum inclinet; contra vero mala oculorum ſpecies aliquando nihil periculi habet ſi ſcilicet ex critica cauſa talis euenit *q*). Plerumque tamen bene de ſalute futura ſperare licet, oculis bene ſe habentibus. His praemiſſis ſigna ipſa ſtatuto ordine perſequar.

p) Hippocrat. praenot p. m. 46.

q) Prosp. Alpinvs l. c. p. 300.

Laxa ſub oculis tumiditas vt ſignum.

§. V.

Hypopya tumore laxo attolli, vim vitalem languentem *r*), debilem corporis conſtitutionem, idque praecipue ſi faciei pallore comitatur, et leucophlegmatiam inſtantem arguit *s*). Tenuiſſima enim tela celluloſa, laxa, ſubſtrata eſt cuti hypopyorum et laminis palpebrarum *t*); inde non mirum haſce partes in conſtitutione leucophlegmatica primas intumeſcere *). Praeterea hic tumor ſaepe ſpaſmos abdominales et cacochyliam imi ventris indicat *u*). Singularem vero animaduerſionem meretur hoc ſignum in febribus continuis, malignis et paraphreniticis, nam in his ſoporem vel lethargum mox affuturum, imo iam obreptantem denotat *v*); peſſimumque eſt in lethargicis, et valde praecipitem morbum portendit hunc tumorem repente augeri cum facie ſublurida et auriginis quibusdam notis *w*), quas primum in oculi albo apparere infra patebit.

Signa

r) *Der philoſophiſche Arzt 3 Stück p. 143.*

s) WINTRINGHAM, commentarii de morbis quibusdam Londoni 1782. §. 149. confer. v. SWIETEN commentarii in BOERHAAVII Aphor. T. I. p. 26.

t) DE HALLER l. c. p. 320 not. p* BORDEU ſur le tiſſu muqueux §. LXXX. p. 80.

*) Si forte hoc ſignum apparet verſus finem febris ſcarlatinae. commonefaciat medicum, iam obreptare illam leucophlegmaticam totius corporis intumeſcentiam, in qua maximum huius morbi periculum poſitum eſt; vt eam maiore cum ſtudio praecaueat atque lenibus diaphoreticis ac diureticis quaſi in herba ſuffocare ſtudeat.

u) RAHN d c. §. XIV. p. 30.

v) FRENDEL opuſcul. edit. WRISBERG. P. III. p. 24, 25, 72.

w) Ibid. p. 38.

Signa ex colore partium oculi.

§. VI.

Circulus liuidus aut plumbeus quo aliquando quaſi halone palpebra inferior circumſcribitur, indicat malum corporis habitum *x*) viſcerum, chylipoëticorum totiusque ſyſtematis neruorum debilitatem *y*), et qui hinc ſequuntur, ſpaſmos abdominales et imi ventris cacochyliam *z*). Frequenter enim in menſtruantibus, gonorrhaea laborantibus *a*), hyſtericis et hypochondriacis, atque in verminantibus et dienoſis occurrit.

Palpebrarum naturalis *color*, ſi in *liuorem* pervertatur, exitium portenditur, quod ita expreſſit *Hippocrates*: — *quodſi* — *palpebra liueſcat aut palleſcat itemque labrum aut naſus cum alio aliquo ſigno, mortem in propinquo eſſe ſignificat b*); gangraena interna quoque hoc ſigno aliquando notatur *c*); videtur itaque euenire ex atonia vaſorum minorum, et putrida humorum colliquatione.

Sed ex *interna* etiam *palpebrarum ſuperficie* ſigna elucent, quam ſecundum naturam copioſiſſimis vaſculis pulchre rubere ex phyſiologia notum eſt *d*); ſimili modo carunculae lacrymales rubent: quarum

 partium

x) Grvner Semiot. phyſiol. et pathol. p. 246.

y) *Der phil. Arzt* 3 *St. p.* 248.

z) Rahn diſſ. cit. §. XIV. p. 30.

a) Baglivi oper. omn. p. 143.

b) Prognoſtic. p. m. 37. Coac. 212 p. 152.

c) Morgagni de ſedib. et cauſ. morbor. Epiſt. XXXIV. art. 9.

d) De Haller l. c. p. 316.

partium rubor ſi in *pallorem* tranſiit, debilem corporis conſtitutionem *e*), acrimoniam acidam *f*), et, vt Boerhaavivs docuit, aquoſam ſanguinis cacochymiam, omniaque quae ex defectu ſanguinis rubri ſequuntur *g*), ſignificat. Morgagni in ouium gregem aliquando incidens vidit laniones quosdam eodem ſere ſigno vti, quo ſanas oues a morbidis diſcernerent, illas iuſto, has vili pretio mercaturi; ſcilicet palpebram ſupperiorem attollentes, et eorum quae ſunt oculo circumiecta, colorem animaduertentes, ex rubro ſanas, ex albido durum iecur et in ventre aquam habentes internouerant *h*).

§. VII.

Sed ex *colore* quoque *albugineae ſic dictae membranae* ſigna deſumuntur. Quam naturali candore micare, vel hunc ex nigro vel liuido redire vbique bonum portendit; quod *Auctor Coacarum praenotionum* his expreſſit: *oculorum claritas, ac eorum album ex nigro vel liuido clarum fieri, ad indicationem confert. Ac quo celerius clareſcunt eo celeriorem indicationem, at tardius tardiorem ſignificat i*). Quaecunque vero huius candoris contaminatio, morbidum aliquem in corpore ſtatum arguit. Obſeruatum eſt eum vel rubro, vel flauo, vel liuido

e) *Der phil. Arzt 3 St. p. 245.*

f) Wintringham l. c. § 191.

g) Praelect. ad propr. inſtit. §. 868.

h) l. c. Epiſt. XXXVIII. art. 29.

i) Text. 217. p. m. 152.

liuido et nigricante colore, in morbis contaminari. Scilicet numeroſiſſima, eaque pellucida vaſa, in oculi albo conſpectui ſeſe offerunt, quae quales humores vehant transparere ſinunt *k*); ſicut itaque hi colorati fuerint, ita etiam adnata tunica apparebit.

Rubor albugineae ſanguinis in vaſa minora impetu oritur, atque ſanguinem maiori vi ad caput deferri arguit *l*), aut eius refluxum ab aliqua cauſa impediri; et cum ad oculos etiam ſanguis per internae carotidis ramulos feratur ex hoc ſigno nouimus internas capitis partes ſimiliter affici *m*) et cerebri vaſa ſanguine diſtendi. Hinc ſaepe cerebri inflamationem denotat, imo oculorum ruborem generatim internam inflamationem plerumque denotare WINTRINGHAM affirmauit *n*). Et HOLLERVS ait eum eſſe ſignum corrupti pulmonis, aut viſcerum e directo, cerebri quoque et ventriculi inflamati *o*), hinc *ex vomitione ſingultus oculi rubentes malo ſunt p*). Ceterum in quacunque febre acuta oculorum rubor pernicioſum ſignum eſt *q*); ſolet enim frequenter occurrere in putridis malignis, neruoſis acutis et peſtilentiali-

 bus

k) V. SWIETEN l. c. T. III. p. 472.
l) WINTRINGHAM l. c. §. 141.
m) V. SWIETEN l. c. T. II. p. 582, 583.
n) L. c. §. 148.
o) Apud BAGLIV. p. 77. conf. PROSP. ALPIN. p. 312.
p) HIPPOCR. Aphor. VII. 3. p. m. 1258.
q) Progn. p. m. 37. Coac. text. 218.

bus febribus *r*). In contuſionibus cranii et laeſionibus meningum die ſeptimo vel vndecimo grauem ophthalmiam ſuperuenire, mortis imminentis ſignum eſt *s*). In hydrocephalo interno mortem imminentem quoque praenuntiat *t*). Aſt tamen aliquando oculorum rubor criſin per haemorrhagiam narium portendit, praeſertim ſi cum capitis aut ceruicis dolore, prurigine frontis, et viſus caligine coniungitur *u*). Interdum autem per conſenſum oritur oculorum rubor ab acri primarum viarum ſaburra, vnde aliquando diarrhoeam praecedit, de quo *Coacarum Auctor* ita habet: *oculorum rubor in febre ortus diuturnam alui malignitatem prae ſe fert v*). Ophthalmiaë a ſaburra primarum viarum frequentiſſime oriuntur, qua aluo aut vomitu euacuata, ceſſant *w*). Inde *bonum eſt ophthalmia laborantem alui profluuio corripi x*). Caute tamen ex hoc ſigno iudicandum, ne ab externa cauſa ortus oculorum rubor nobis imponat.

§. VIII.

Liuor albugineae magis, quam rubor, pernicioſus, humorum putridam reſolutionem et vaſorum

r) STOLL rat. med. T. III. p. 202. PRINGLE *von den Krankh. einer Armee übers.* Brande. 347, 353. SELLE Pyretol. ed. pr. p. 272. HVXHAM oper. ed. REICHEL. T. I. p. 235.

s) KLEIN interpr. clin. p. 191.

t) WHYTT *practiſche Schrift.* Lipſ. 1771. p. 677.

u) HIPPOCR. Praedict. I text. 137. II. p. m. 108. Coac. 166.

v) Text. 219. p. m. 154.

w) RAHN d. c. §. XI. STOLL l. c. P. II. p. 102, 324, 331. T. III. pag. 195.

x) HIPPOCR. Aphor. VI. 17.

ſorum minorum atoniam, cauſas habere videtur. Pernicioſum itaque, imo lethale eſt, candidum oculi liueſcere, aut venulas in eo liuidas vel nigras apparere *y*). Cel. Wintringham ex hoc ſigno gangraenam et ſphacelum internarum partium augurat *z*). Ex liuido vero vel nigro, album oculorum colorem redditum, eſſe optimum ſignum, iam ſupra annotatum eſt.

Flauus adnatae tunicae color in acutis ſignum eſt craſſiores humores in minora vaſa pelli ibique haerere immeabiles, ſimilesque tunc in cerebro craſſiorum humorum infarctus arguit; adeoque hoc ſignum in omnibus morbis acutis magnum diſcrimen notat *a*). Craſſiores vero humores non poſſunt per vaſa minora moueri, niſi aut corrupta illorum craſi, aut his minus reſiſtentibus, inde putridam humorum reſolutionem et debilitatem ſolidorum ſignificat *b*). *Quibus vero in morbo laterali, plurimus ex ſputo ſtrepitus in pectore ſonat, et vultus demiſſus eſt, oculusque aurigine ſuffuſus et caligine obductus, in his mors exſpectanda eſt c*). Compluribus in aegrotis Cel. Stoll hoc Hippocraticum effatum verum deprehendit *d*). Praeterea color oculorum citrinus bilem in ſanguine exuperare oſtendit *e*); et prima icteri ſigna in oculi albo

y) Prognoſt. p. m. 37. Coac. 218. p. 153. Prosp. Alpin. l. c. p. 48.

z) L. c. §. 148.

a) V. Swieten l. c. T. III. p. 61.

b) Wintringham l. c. §. 141.

c) Coac. 388. p. m. 179.

d) Rat. med. T. I. p. 152.

e) Fernelius pathol. libr. II. cap. XV.

albo apparent. Facillime enim tenuiores ſanguinis partes bilis colore inficiuntur, quae per vaſa tenerrima tenuiſſimae coniunctiuae fluentes, nudi fere conſpectui ſeſe offerunt *f*). Icterus vero febribus ſuperueniens cum ſemper aliquid monſtri alat, et raro eiusmodi febres ſint ſine malignitate *g*), ſemper timendum eſt quando oculi flaueſcunt. Saepe tamen ſolam cacochyliam imi ventris denotat; non raro enim obuenit in febribus bilioſis ſeu meſentericis *h*) et in verminantibus *h**). In chronicis morbis oculorum flaueſcentia debilitatem et infarctus viſcerum abdominalium, iecinoris praecipue, arguit.

Signa ex lacrymis.

§. IX.

Abſtergente lacryma oculi ſemper hument, ita tamen, vt exuperans ductibus deſtinatis continuo ad nares vehatur, nec in genas depluat niſi hac ad nares via morboſe praecluſa, vel ſua ſecretione, pathemate animi, nimium aucta. Quae ob animi affectum funduntur lacrymae, *voluntariae* in ſemioticis audiunt ſ. *ſpontaneae* atque his oculos aegrotorum madere bonum eſt, ſaltem non inconueniens *i*); notat enim illaeſum animi cum corpore

pore

f) V. Swieten l. c. p. 140.
g) Bagliv. l. c. p. 140.
h) Hvxham l. c. T. I. p. 357.
*h**) V. Swieten l. c. T. IV. p. 721.
i) Hippocrat. Aphor. IV. 52.

pore commercium *k*), et mentis conſtantiam. *Mente vero conſtare et bene ſe habere ad ea quae offeruntur in quouis morbo bonum, contra vero malum l*). Malum exinde erit aegrum ad cauſas, quibus ei ſano facile fletus moti fuerant, ſiccoculum manere, id enim neruorum ſyſtema ſtupefactum arguit. Aſt in morbis aliquando lacrymae absque omni euidente cauſa genas depluunt, neque animi affectu expreſſae, neque externo quodam irritamento euocatae: has *inuoluntarias appellant ſ. vltro profluentes;* harum ſignificatio in morbis magni momenti eſt. Quoniam vero ex cauſis diuerſis naſcuntur, haud incongruum forte videbitur has primum paucis enarraſſe. Praecipua cauſa vt ſecretio lacrymarum augeatur videtur in neruorum ſyſtemate eſſe *m*), quod partim ex animi pathematum in hanc ſecretionem poteſtate iam apparet: leui ex cauſa lacrymas fundunt qui neruis ſenſilioribus *n*) praediti ſunt, quod hyſtericis, hypochondriacis, infantibus et mulieribus, facillime in fletum ciendis probatur. Praeterea ſecretio lacrymarum augetur a ſtimulo quodam, partes cum oculis in conſenſu verſantes irritante; inde irritatis neruis dentium ſuperiorum, ob communem originem neruorum dentalium et ophtalmicorum ex quinto pari *o*), lacryma fluit *p*); aeque ac a titila-

k) De Haen praelect. pathol. Ed. Wasserberg T. III. p. 461.
l) Hippocr. aphor. II. 33. p. m. 1245.
m) De Haller l. c. 326.
n) Whytt l. c. p. 293.
o) Conf. in anatomic. Mekel diſſ. de quinto pari neruor.
p) De Haller l. c. p. 326.

titilatione narium *q*), volatilibusque et ſternutatoriis naribus admotis *r*), ob nerui ethmoidalis primi rami quinti paris cum naſalibus anaſtomoſin, et horum ex eodem pari originem. Ab irritamentis in primis viis oculi ſaepe lacrymis madent, vt in febribus bilioſis *s*) et verminoſis *t*) obſeruatur; id quod euenit ex conſenſu oculorum cum viſceribus abdominalibus mediante neruo ſympathico maximo. Altera auctae ſecretionis lacrymarum cauſa eſt in ſanguinis maiori ad caput impetu *u*), prouti videtur in tuſſi, ſternutatione et riſu vehementiori *v*). Vltro denique effluit lacryma in morbis, ex nimia humorum tenuitate vel ſolidorum laxitate, ſphincterulorum humorem retinentium reſolutione, canaliumque lacrymalium inertia et collapſu *w*).

§. X.

Prognoſis ex lacrymis inuoluntariis pro diverſitate cauſarum differt. *Quibus inuitis per febres acutas atque adeo ardentes, lacrymae effluunt, in his dum cetera exitialiter non ſe habeant, ſanguinis e naribus profluuium exſpectandum eſt x*); praeſertim vbi alia haemor-

q) Ibid. p. 325.

r) Whytt l. c. p. 259.

s) Stoll l. c. T. II. 129, 161. 277.

t) Van den Bosch conſtitut. epidem. verminoſ. Edit. Akermann. Norimb. 1779. p. 365.

u) Bellini de vrina et pulſibus etc. ed. Joh. Bohnii Frankf. et Lipſ. 1685. p. 487.

v) De Haller. l. c. p. 326.

w) De Haen l. c. p. 461.

x) Hippocr. Epid. libr. I. p. m. 956.

haemorrhagiae futurae ſigna non deſunt; imo tunc pro indubitato ſigno futurae haemorrhagiae Galenvs has lacrymas venditauit: *quodſi*, inquit, *inuiti illacrymentur aut ſplendores ſe cernere ſibi videantur aut manus admoueant naribus velut ſcalpentes, tunc iam non adfore ſed adeſſe ſanguinis profluuium conſpicies;* monuitque medicos ne perterreantur, licet talem aegrum delirare et ſubſilire viderint *y*). Haſce inuoluntarias lacrymas conſenſuali modo, ex titilatione narium ſanguine irruente facta, naſci ex dictis (§. antec.) admodum probabile eſt, poteſt tamen ſanguinis ad caput congeſtio aliquid etiam conferre.

Inuoluntariae vero lacrymae *citra criticam cauſam* in acutis ſuperuenientes *pernicioſae* ſunt *z*), imo, male habentibus aegris, *lethales a*); praeſertim ſi cum his vultus moerorem exprimat, et aeger interrogatus neget ſe triſtem eſſe *b*); aut ſi oculis madore perfuſis ſe lacrymaſſe aegri negent *c*); aut ſi hae lacrymae per ſomnum effluant, aut non ad internum oculi angulum ferantur ſed irregulariter marginem palpebrae inferioris tranſiliant *d*); quod forte accidit propter ſtatum reſolutum muſculi orbicularis palpebrarum, alias

y) V. Swieten l. c. T. II. p. 438.

z) Hippocr. aphoriſm. IV, 52, Prognoſt. p. 37. Epid. VI. 16. Coac. 218.

a) Epidem. I. p. 956.

b) V. Swieten l. c. T. II. p. 438.

c) De Haen l. c. p. 462.

d) Wintringham l. c. §. 208.

alias in lacrymabundis crebrius ſeſe contrahentis *e*), quo lacrymae ad lacus Petitianum vehantur. In febre peſtilentiali, quae plurimos demittebat ad vmbras, lacrymae nihil ſentientibus effluebant, et aluus et vrinae, obſeruante Hvxhamo *f*). In his caſibus videtur eſſe humorum nimia tenuitas, ſolidorum laxitas, et inchoata neruorum reſolutio. Illacrymationes inuoluntariae, hypochondriacis et hyſtericis acute febrientibus ſuperuenientes, non ita ſunt timendae vt in aliis, ſi alias iisdem iſtae familiares fuerint *g*); in his enim ex leuiori cauſa, neruos irritante, oriuntur. Inde forſitan infantibus quoque et mulierculis delicatulis, quam viris, minus pernicioſae ſint. Plerumque ophthalmiam citra periculum anteire ſolent *h*). Paroxiſmo hyſterico ſuperuenientes, hunc mox ſolutum iri indicant *i*). Praeterea quo quis minorem ob cauſam lacrymas fundit, eo ſenſilioribus neruis eum inſtructum eſſe fere augurandum.

Signa ex oculorum ſplendore, ſiccitate, pulueruIentia, et ſqualore.

§. XI.

Oculi in homine ſano certo *nitore* ſplendent, cuius ex modo vires vitales corporis optime metiuntur.

e) De Haller l. c. p. 339.
f) Oper. T. I. p. 244.
g) Klein interpr. clin. p. 85.
h) Grvner l. c. p. 248. §. 362.
i) Klein l. c. p. 145.

iuntur. Eius *iuſtus gradus* vires vitales bonas et integras notat, et in quouis morbo bonum portendit euentum; imo oculorum vigore aliquo morbo deprauato, ipſe rediens primum renaſcentium virium indicium praebet *k*); quod adeo in angina maligna Cel. HVXHAM verum deprehendit; ſi enim in hac reſpiratio lentior et liberalior aderat et aliquis vigor alacritasque oculis reſtituebatur omnia erant ſalua *l*). Quando vero *aucto ſplendore* fulgent et ſimul aliquid fixi et intenti habent *feroces ſ. audaces* appellantur oculi, qui neruorum ſyſtema irritatum notant, et phrenitidem aut delirium portendunt *m*). In phreniticis conſpecti conuulſionem notant, atque exinde mortem, quoniam exitiales phrenitides in has conuulſiones finiuntur *n*). Aſt quibus in conuulſionibus oculi intenti ſplendent, iis mens non conſtat, et diutius morbum trahunt *o*).

Liceat hic commemorare *oculos vitreos* in febribus putridis obuenientes; oculi nimirum pellucidi et ex vitro facti videntur. HVXHAM eos mortem imminentem praenuntiare ſtatuit *p*). LETTSOM hoc ſignum in febribus putridis malignis adeo conſtans

k) V. SWIETEN l. c. P. 437.

l) l. c. T. II. *p*. 107.

m) HIPPOCR. Epidem. VI. Sect. I. 19. p. 1165. BRENDEL l. c. T. III. pag. 191.

n) PROSP. ALPIN. l. c. p. 307.

o) Coac. 351. p. 175.

p) l. c. T. I. p. 328.

conſtans obſeruauit, vt pathognomonicum appellauerit, plures tamen ſanauit vbi oculi vitrei adfuerant; atque ſecundum eius obſeruationes, indicium eſt putrida febrilia ſymptomata ceſſare, ſi in curationis progreſſu oculi hanc vitream ſpeciem deponant *q*). Similem ſplendorem in albo oculi et tarſis palpebrarum notauit Broklesby in febribus carcerum petechialibus *r*).

Deficiente naturali ſplendore oculi triſtes et languidi conſpiciuntur, atque hi vim vitalem diminutam, et functiones languentes *ſ*), neruorum debilitatem et affectiones hyſtericas denotant *t*); praeſertim ſi ſimul caruncula lacrymalis paulo durior, tumidior et quaſi pellucida eſt. In acutis eiusmodi oculi perniciem prae ſe ferunt *u*). Praeterea ſyncopes prodromus ſolent exiſtere *v*). Ab his proxime diſtare videntur oculi qui extrinſecus *hebetes* conſpiciuntur; quod abolito corneae ſplendore et pelluciditate accidit; hoc autem ſaepe fit in moribundis ob pelliculam albam ex inſpiſſatis et collectis humoribus natam, quam Winslow a rore e corneae poris exhalante deriuat *w*); fortaſſe hic eſt ille albeſcens humor concre-

q) *Mediciniſche Nachricht v. d. allgemein. Diſpenſat. zu London. aus dem Engliſch. Altenb.* 1777. p. 66. et paſſim.

r) *Oeconomiſche u. medic. Beobacht. a. d. Engl. Berlin 1772. p. 138.*

ſ) *Philoſ. Arzt. 3. St.* p. 120, et 245.

t) Zimmermann *v. d. Erfahrung. I. Theil. p. 403.*

u) Hippocr. Prognoſt. p. 37. Coac. 218. p. 153.

v) V. Swieten l. c.

w) *Abhand. v. d. Bau u. Zerglieder. d. menſchl. Leib. Baſel. 1754. 5ter Band.* p, 163.

concretus *x*), aut illae lippientium oculorum ſordes circa eorum aciem apparentes *y*), quas Hippocrates pernicioſas exiſtimauit. Ad abolitionem ſplendoris poteſt imminuta humoris aquei quantitas facere, quae in moribundis locum habet *z*). Hos vero oculos hebetes conſpectos, lethaliſſimum eſſe ſignum Galenvs tradidit *a*).

Siccitas oculorum, ab impedita ſecretione lacrymarum oriens, liquidiſſimam ſanguinis partem diſſlatam eſſe indicat *b*); et cum ex iisdem ac encephalon vaſis ſanguinem accipiant oculi, imprimis huius arriditatem; inde, aeque ac lingua arrida, phrenitidem portendit *c*). Diutius perdurante hac oculorum ſiccitate, illi *puluerulenti et ſqualidi* euadunt, praeſertim ſi aegri hebetes iacent, apertis palpebris, vix amplius, vel rariſſime conniuentibus, vt fieri ſolet in phrenitide *d*). Hi itaque magis pernicioſi ſunt et inſaniam efficacius denotant, praeſertim ſi poſt vomitum anxioſum cum voce ſtridula apparent *e*). *Malum* quoque, his non adeo diſſimile, ſignum, *quod in oculis inareſcit, tenuiſſimae lanugini aut aquarum aſpergini ſimile*

x) Coac. 218. p. m. 153.
y) Prognoſt. p. m. 37.
z) V. Swieten l. c. T. II. p. 437.
a) Prosp. Alpin. l. c. p. 306.
b) V. Swieten T. II. p. 151.
c) Ibid p. 585 et 586.
d) Ibid. p. 600.
e) Hippocr. praedict. I. 17. p. m. 86.

mile f). In phreniticis oculi puluerulenti ſaepe magnum periculum, imo mortem praeſagiunt *g*). Frequentiſſime hoc pernicioſum ſignum obuenit in febribus malignis, paraphreniticis, putridis et neruoſis *h*).

Praeterea *oculi lemoſi* in chronicis notant ſanguinem glutinoſum, ſpiſſum, minus elaboratum *i*). Quando vero *pituita puriformis* ex cantho oculi interno copioſius effluit de gonorrhoea repente cohibita cogitandum eſt in ſuſpectis *k*). At in lactentibus ſi canthus oculi maior eiusmodi materia madet, eorum parentes aut nutricem venerea labe aegrotaſſe ſignificat *l*).

Signa ex motu partium oculi.

§. XII.

Ex *motu* quoque *oculorum* magna ſigna capiuntur. Eorum enim muſculi plurimos neruos, eosque ex ipſo cerebro oriundos, accipiunt, qui itaque cerebro proximi, at maxime irritabiles, optime huius affectiones notant. Omnium autem functio-

f) Epidem. VI. Sect. I. text. 16. p. 1165.

g) V. Swieten. l. c.

h) Brendel opuſc. T. III. p. 75. Selle Pyretol. p. m. 284. Mertens obſeruat. de febribus putrid. etc. p. 4.

i) V. Swieten l. c. T. I. p. 109.

k) Klein interpr. clin. p. 190.

l) Colombier *Beobachtung über d. veneriſch. Krankh. d. Kinder in Samml. auserleſ. Abhandl.* 10 B. 2 St. p. 275.

ünctionum quae muſculis perficiuntur, peruerſio-
ıes huc referendas eſſe putaui.

Primum *palpebrae inter dormiendum imperfecte lauſae* conſiderentur magnum in acutis ſignum. *Spectare oportet*, inquit HIPPOCRATES, *an per ſom-um ex oculis quid appareat. Vbi namque non com-iſſis palpebris ex albo quid ſubappareat, neque id alui rofluuio, aut medicamento purgante euenit, neque ita ormire conſueuerit aeger, prauum eſt indicium, et le-ale admodum m*). Caute, ne decipiamur, ex oc ſigno iudicandum. Primo nimirum nihil ericuli ſecum ferre ſolet in his qui ita dormire onſueuerunt, quorum certo non pauci ſunt mo-ente ill. de HAEN, qui ſe ipſum ſemel hoc ſigno eceptum füiſſe fatetur, ideoque ſedulo auditori-ıs ſuis inculcauit, vt diligenter quaerant in huius gni aeſtimatione, an forte conſuetudo in cauſa *n*). Attamen PROSP. ALPINVS in propria vxore, ae conſueuerat per ſanitatis tempus aliquando dormire, hoc ſignum antequam moreretur, er alia ſigna pernicialia apparuiſſe notauit *o*). einde non adeo perniciofum eſt palpebris imper-te clauſis dormire, ſi id ex alui profluuio aut rgatione nimia, aut alia euidente cauſa vires poris exhauriente oritur; notat quidem et tunc es exhauſtas eſſe, ſed non deſtructas, vt re-tionis praeſtandae ſpes ſuperſit *p*). Quando

B 3 vero

m) Prognoſt. p. 37. ſimilit. Aphoriſm. VI, 52 Coac, 218.

n) Praelect. pathal. T. III. p. 377.

o) L. c. p. 312.

p) KLOEKHOFF opuſcul. medic. p. 180.

vero id ex morbo tolerato, deſtructis viribus accidit nunquam non erit lethale. Duplici autem diſcrimine hoc ſignum obuenire ſagaciſſimus Kloekhoff notauit q): bulbus enim aut ſurſum ductus erat velut ſuſpicientium, et hoc cum inchoata reſolutione muſculi palpebrarum, ſimul adeſſe retinae teneritudinem, quae prae debilitate lucem non fert, ſignificare putat, concurrunt ergo hic duo mala ſigna. Altero in caſu pupilla non ſurſum verſa erat ſed aperta permanebat; hic anaestheſiam neruorum oculi praefatae reſolutionis comitem adeſſe exiſtimat; duo itaque paralytica vniuntur, quae in acutis vbique pernicioſa ſunt, Addidit inſuper: *itaque nec contingere ſolet hoc phaenomenon niſi effoeto prorſus corpore, poſt morbum grauem iam diu toleratum. Pulſus his remiſſus multifariam vitiatus; mentis alienatio; decubitus qualis veternoſarum: aegre plerumque excitantur, neque tamen reuera dormiunt, ſed ſolummodo dormientium ſpeciem habent; nam per interualla palpebras ſponte diducunt oculos circumagunt, ad normam indicatam ſtatim illos denuo commiſſuri*, et paulo inferius aſſerit: raros eſſe caſus vbi hoc ſignum in acutis mortem non praenuntiauerit. Monet tamen ill. Zimmermann hanc *Kloekhoffiano - Hippocraticam* prognoſin haud omnino valere, quoniam in hyſtericis et infantibus ſaepe obuium eſt hoc ſignum citra omnem aduerſum euentum r). Poteſt nimirum hoc phaenomenon euenire varia ex cauſa, varioque modo; itaque

q) Ibid. p. 179. 180.
r) *V. d. Erfahrung 1 Theil.* p. 403.

itaque non poteſt eſſe vbique eiusdem ſignificationis. Muſculo eleuatore palpebrarum oculi aperiuntur; clauduntur orbiculari palpebrarum. Poteſt itaque vt quis ſemiclauſis dormiat oculis triplici modo fieri: primo ex reſolutione muſculi orbicularis; quem ſtatum lacrymae inuoluntariae non in lacum Petitianum collectae, marginem palpebrae varie transſtillantes denotare videntur; deinde ex inchoata reſolutione eleuatoris palpebrarum, hi vero non re vera dormiunt, ſed dormientium ſolummodo ſpeciem habent, ſemiuigilantibus ex debilitate eleuatoris palpebra decidit. — Cel. LANGHANS hoc obſeruauit in iuuenibus vitio onanitico indulgentibus *s*). Paralytica autem in cutis vbique pernicioſa ſunt, tanto magis ſi memoris accidant, quae neruos ex ipſo cerebro *t*), et quidem a diuerſis truncis *u*) accipiunt. Denique id poteſt euenire a ſpaſmodica leuatoris palpebrarum tenſione, atque haec fortaſſe non adeo periculoſa eſt, quoniam a leuiori cauſa, oculorum multiplici conſenſu, oriri poteſt. Probabile admodum videtur hoc locum habere in hyſtericis et infantibus, ob ſenſiliores neruos; qui enim vermibus *v*) aut dentitione difficili laborant ſolent oculis imperfecte clauſis dormire.

s) *Von den Laſtern die ſich an der Geſundh. d. Menſch. ſelbſt rächen.* p. 55.

t) KLOEKHOF l. c. p. 181.

u) DE HAEN. l. c. p. 463.

v) FIENVS l. c. p. 163.

§. XIII.

Oculorum conniuentia Cel. Stoll palpebras imperfecte clauſas, aut nictitationem palpebrarum vt opinor indicat; vtrum vero ex his certo ſubintelligi velit, me non perſpicere lubenter equidem fateor. Ex variis locis eius *Rationis medendi* colligere licet oculorum conniuentiam eſſe ſignum pernicioſum, tanto magis, ſi vterque oculus inaequaliter conniueret *w*).

Oculi arctius clauſi, aegroto volente haud aperiendi, niſi id oritur a muco palpebras conglutinante, in acutis mortem praenuntiant; praeſertim quando cum aliis ſignis malis apparent: hoc phaenomenon enim accidit Galeno interprete, vel propter claudentium oculos muſculorum tenſionem, vel propter aperientium imbecillitatem, quorum vtrumque pernicioſum *x*). Inde et auctor Praedictor: hos medicamento purgare tutum non eſſe ait: *qui nigra voment, cibos auerſantur, deſipiunt, ad pubem nonnihil dolent, cum aſpectu feroci et clauſis oculis, eos medicamentis purgare, inquit, tutum non eſt y*). Aliquando tamen quibus hoc ſignum accidit criſi inſtante, ſeruantur; quod in Coacis his docetur: *qui in febre aſſidua voce defecti iacent et oculis conniuentibus* (*clauſis* alias) *nictantur, hi euadunt quidem ſi poſt ſanguinis e naribus fluxum, ad loquelam et ad ſe ipſos redeant. Sin vero ſecus accidat*

w) Stoll l. c. T. III. p. 107, 138, 228, 239.

x) Apud prosp. Alpin. p. 312.

y) Praedict. I. text. 71. p. 72.

ccidat cum difficultate ſpirandi, celeriter intereunt z). ℓaro vero fit vt critice appareat oculorum clau-.o, et non niſi in robuſtiſſima facultate *a*). In ydrope cerebri hoc ſignum paucis ante mortem iebus in alterutro oculo apparet *b*). An in fe- ribus acutis ob metaſtaſin ad cerebrum factam :cidit?

Peruerſiones quoque *palpebrarum et ſupercilio- ᵎm* plerumque exitium praenuntiant, affectum ıim principium neruorum notant. Omnium vero :itialiſſimum eſt hasce peruerſiones cum aliquo nſu diminuto aut ſublato videri *c*), de quibus IPPOCRATES ita habet: *In febre non intermittente labium aut ſupercilium, aut oculus, aut naſus per- rtatur, ſi non videat, ſi non audiat imbecillo iam ᵎpore, quicquid ex his euenerit, in propinquo mors d*). Et aliis locis palpebras circumtendi vel ia retorqueri, eſſe ait perniciofum *e*). Pru- nter tamen monet PROS. ALPINVS, cum hoc no antecedentia, ſimul conſpecta, et praecipue ſtea apparentia conferenda eſſe, vt certum fiet licium *f*). Orbicularis enim palpebrarum mu- ılus multis et diuerſis neruis inſtructus, quorum quibus cum intercoſtali nexus eſt, poterit a le-

B 5 uiori

z) Coac. 77. p. 128.
a) PROSP. ALPINVS l. c. p. 311.
b) ODIER *in auserleſ. Abhandl. für prakt. Aerzte* 9 *B.* 2 *St.* p. 332.
c) PROSP. ALPINVS l. c. p. 310.
d) Aphoriſm. IV. 49.
e) Prognoſt. p. 37. Aphor. VI. I, rext. 16. Coac. 218. p. 153.
f) L. modo c.

uiori cauſa ſpaſmodice affici. Quodſi vero in ipſo cerebro contineatur huius peruerſionis cauſa, magis erit pernicioſa.

Crebra palpebrarum nictitatio, eſt ſignum bilis coruptae per ſanguinis maſſam diſperſae ſi in febre remittente accidit *g*). *Crebrae fibrarum orbicularis oſcillationes et tremulationes*, ſyſtema neruorum nimis ſenſile, affectiones hyſtericas et hypochondricas arguunt *h*).

§. XIV.

Nunc *bulbi* etiam *motum* perſequamur. Cuius quicunque a naturali ſtatu deceſſus, malum in acutis portendit. *Oculi* itaque *concreti*, *ſ. ſtabiles*, *fixi et immobiles* magnum malum praenuntiant in acutis, et non raro mortem. Nullo enim alio modo oculi concreti fieri poſſunt, niſi omnium muſculorum oculi reſolutione aut tenſione in neutram partem, quae, cum hi muſculi cerebro proximi ſint, et prae ceteris plurimis et diuerſis neruis praediti, maiorem cauſam arguunt, eamque forſitan in ipſo encephalo latentem, ſaltem hoc, omnium neruorum principium, vehementer afficientem; non poſſunt igitur non eſſe pernicioſiſſimi. Merito inde damnantur in Hippocraticis libris *i*); mors enim his apparentibus

g) Gorter ſyſtem. prax. med. T. I. §. 230.

h) Rahn d. c. §. XIV. p. 30.

i) Coac. text. 225. 227. Praedict. I. text. 46. Aphoriſm. VI. Sect. I. text. 16. p. 1165.

entibus ante portas eſſe ſolet *k*). Aliquando hrenitidem *l*) aut conuulſionem *m*) portendunt. *Brokleſby* eos in febre petechiali carcerum altum uporem praeſagire notauit *n*).

Oculo ſtabili ſ. concreto e directo eſt *inſta-ilis* ſ. *nunquam conquieſcens*, qualis oritur ſi muſ-uli bulbum mouentes alternatim conuelluntur. Íotant hi magnam ſyſtematis neruorum et ipſius ıcephali turbationem. Pernicioſi itaque ſunt in utis *o*); et phrenitidem portendunt: *oculi*, in-uit enim HIPPOCRATES, *ſi crebro moueantur in-nia exſpectanda eſt* *o*). Et in ipſa phrenitide culi celerius agitati viciſſimque aliquam in rem efixi obueniunt *q*). Tremorem et aliquando ortendunt lethalem *r*). Quo vero firmum exinde ıdicium colligi poſſit, alia quoque ſigna quae luxere attentius cognoſcere debemus, bene mo-ente ALPINO. Nam muſculi oculi ſaepe con-nſualiter ab irritamento primarum viarum affi-untur; vt in verminoſis *s*), et in infantibus quo-ım prima regio ſaburra acri repleta eſt *t*). Inſu-

per

k) MORGAGNI l. c. Epiſt IV. art. 26 et 35. Epiſt. XXXV. art. 2. HVXHAM l. c. T. II. p. 99.

l) KLEIN l. c. p. 229.

m) MORGAGNI l. c. Epiſt. I. art. 2.

n) *Oeconomiſch. u. medic. Beobacht.* p. 138.

o) HIPP. Prognoſt. p. 37.

p) Ibid. p. 38.

q) BRENDEL opuſc. T. III. p. 195.

r) PROSP. ALPIN. l. c. p. 308.

s) ZIMMERMANN l. c. 1 *Theil.* 433.

t) RAHN d. c. §. XIV. p. 29. 30.

per oculi crebro moti ad diagnoſtica hydropis cerebri pertinent *u*).

Praeterea *oculorum diſtorſiones et peruerſiones*, quae pariter ſpaſtici et conuulſiui quid habent obſeruandae ſunt, quae ſimiles cauſas habent ſimiliaque praeſagiunt quam praecedentes a naturali motu deceſſus. Hippocrates omnes oculorum diſtorſiones damnauit, praecipue ſi cum alio aliquo malo ſigno apparuerint e. g. cum ſenſus alicuius immutatione aut extinctione, aut cum iudicatorio aliquo non iudicante, de quibus Hippocrates ait: *In febre non intermittente ſi oculos etc. peruertatur, ſi non videat, ſi non audiat imbecillo iam corpore, mors in propinquo eſt v*). Et in Praedict. libr. I. *In febribus ardentibus cum aliqua ſummi corporis perfrictione, ac egeſtionibus aquoſis et crebris, oculorum peruerſio ac diſtorſio malum ſignificat, tum vero praecipue ſi catocho detineantur w*). *Mala quoque oculi peruerſio ac diſtorſio ex recurſatione dolorum in lumbis x*); morbi enim vim ad nobiliorem partem, directam eſſe notat *y*). Quod in genere de peruerſionibus oculorum dictum eſt, id in ſpecie etiam valet. *Malum enim eſt oculorum nigrum a palpebra ſuperiore contegi z*); cuius phaenominis

u) *Samml. auserl. Abhand. f. pract. Aerzte.* 9 *B.* 2 *St.*

v) Aphor. VI. 49.

w) Text. 81. p. 73.

x) Praedict. I. text. 69.

y) Prosp. Alpinus l. c. p. 310.

z) Coac. 218. p. 153.

ꞁis forſan cauſa eſt tenſio muſculi recti ſuperioris
; attollentis. Oculus diſtortus, in palpebram in-
eriorem incumbens, intentus et rigidus, Theodori
oniugi exitialis fuit *a*). Huius loci etiam eſt ſtra-
ismus et diplopia ſpaſtica. Ille ad diagnoſtica hy-
ropis cerebri pertinet; aliasque notat ſtyſtema ner-
orum affectum, aeque ac quicunque oculorum
ꞁordinatus motus *b*). Diplopia in fine febrium
ecticarum mortem proximam indicat *c*), perinde
; in aliis morbis exhauſtis iam viribus, vno binisue
ꞁte mortem diebus obuenit *d*).

'igna ex oculorum ſitu, magnitudine et proportione.

§. XV.

Oculos tumidos fieri et ſubitaneo incremento
ꞁaſi *ex orbita protrudi* maximam ſanguinis ad caput
ngeſtionem ſignificat, quae in morbis acutis
n poteſt non eſſe perniciosa. Iure meritoque
que Hippocrates oculos tumidos *e*) atque ex or-
a admodum prominentes *f*) inter ſigna mala et
:niciosa refert. Speciatim in angina hoc ſignum
gnitudinem conſtrictionis circa collum et ſuffo-
catio-

ı) Epidem, VII. text. 27. p. 1217.
') *Philoſ. Arzt.* 3 *St.* p. 245.
) Klein l. c. p. 196.
!) De Haen l. c. p. 451.
) Prognoſt. p. 37.
') Coac. 218.

cationem ſignificat *g*). In peripneumonia quoque maximum periculum portendit, quod ſummum gradum inflammationis notat, quo ſanguinis per pulmones via tantum non penitus praecludatur.

Oculi admodum caui perniciem praemonſtrant in acutis *h*). Hi cum ceteris illam faciei ſpeciem efformant, quam *Hippocraticam* vulgo appellant, quamque haec conſtituunt: *Naſus acutus, oculi concaui, tempora collapſa, aures frigidae contractae, imisque ſuis fibris inuerſae, cutis circa frontem dura, intenta, et reſiccata, et totius faciei color ex viridi palleſcens, aut etiam niger aut liuidus aut plumbeus* *i*); haec faciei forma plurimum a naturali recedens, in acutis imo fere in omnibus morbis exitium certum praenuntiat, niſi a vigiliis, alui fluxu, aut inedia aliqua orta fuerit. In quacunque febre vbi difficilis deglutitio, vox rauca, et oculi concaui, quos excipit dolor et inflammatio tonſillarum mors ante portas eſt *k*). Oculorum cauitas oriri videtur ex imminutione bulborum et contabeſcentia pinguedinis orbitariae, quibus fit vt oculi altius in orbitas recedere poſſint. Bulbus autem imminuitur a penuria humorum eum replentium; hinc oculi ex crebra et continua lacrimatione caui euadunt *l*), et in moribundis vbi ſemper

g) FIENVS l. c. p. 161.
h) Progn. p. 37. Coac. 218. p. 153.
i) Progn. p. 36.
k) WINTRINGHAM l. c. §. 102.
l) FIENVS l. c. p. 161.

emper humoris aquei adeſt imminuta quantitas *m*): :olliquatur adeps orbitaria a morbis hecticis cor- ›us conſumentibus. Ex eo oculi concaui inter :etera ſigna longam ſuppurationem ſignificant *n*); t in febre catarrhali ſi oculi fiant concaui, cutis rrida, tenſa, facies citrina, hectices metus eſt *o*). 'rimum nimirum in his partibus tabeſcentia ap- aret, quae duris et immobilibus terminis cir- umſcribuntur, cuiusmodi ſunt oculi, dura or- ita circumſcripti *p*). Quibus in paralyſi ocu- ıs affecti lateris extenuatur exigua ſpes ſalutis ſt *q*).

Oculorum inaequalis magnitudo ſemper pericu- ım portendit; magnam enim in corpore indi- ıt turbam, cum tantus in ſanis obſeruetur con- :nſus oculorum, vt vel minima vnius alteratione ter quoque mox mutetur. Hippocrates ita- ue perniciosum eſſe ait ſi oculus alter altero mi- or apparet *r*); imo fere ſemper lethale eſt ſecun- ım obſeruationes Cel. Stoll: *neque hoc neque iis*, inquit, *annis vllum noui ſanatum, cui in acuta bre, licet quaedam comparerent non mala quin etiam lutaria; alter oculus altero maior fieret s*). Atta- en in vigore cuiusdam febris paraphreniticae a Werl-

m) De Haller l. c. T. V. p. 410.
n) Hippocr. Progn. p. 42.
o) Klein l. c. p. 93.
p) Bellini de vrina et pulſibus etc. p. m. 668.
q) Bellini l. c. p. 524. Klein l. c. p. 211.
r) Progn. p. 37. Coac. 218. p. 153.
s) Rat. medend. T. III. p. 110.

Werlhofio curatae oculus ſiniſter dextro apparebat minor, cum periculoſiſſimorum ſymptomatum ſyndrome, nihilo minus tamen aeger reſurexit, de cuius ſalute ille magnus morborum propellator iam deſperauerat *t*). v. Swieten monuit aliquando topicum malum eſſe non affecto cerebro, et feliciter ſanari *u*). Galenvs hoc phaenomenon ex facultatis regentis extinctione oriri opinatur. A ſpaſmo muſculorum rectorum *v*), aut a paralyſi antagoniſtae illorum, trochlearis nempe *w*), euenire poteſt vt bulbus altius in orbitam recedat, ideoque minor appareat.

Docet praeterea *cornea tunica minus protuberans*, fibrarum minimarum quae illam componunt, atoniam, collapſumque arteriolarum quae humorem aqueum aſſiduo plorant; et in acutis pernicioſa eſt *x*).

Signa ex iis quae intus in bulbo continentur.

§. XVI.

Primum cui praetenditur cornea eſt *aqueus humor*, qui in ſtatu naturali limpidiſſime pellucet. Quodſi hic in morbo acuto turbetur et infuſcetur vt *minus pure pelluceat*, mortem inſtare denuntiat

t) Werlhofii oper. edit. Wichmann p. 820. T. III.
u) L. c. T. III. p. 368.
v) Grvner l. c. p. 245.
w) V. Swieten l. modo c.
x) Kloekhoff. l. c. p. 181.

at y). Huius autem pelluciditate abolita, in-rnarum oculi partium quoque nitor perit, *iris lendorem amittit z)*, et *pupilla inſpicientis imaginem n amplius reflectit a)*, quorum vtrumque perni-oſum exiſtimatur, imo poſterius CARDANVS inter gna certae mortis ponit.

Ex iridis colore quoque aliqua ſigna forſan urienda eſſent ſi attentius is in morbis obſer-retur; pro climatum enim diuerſitate differre citur, ita vt borealium regionum incolae pri-ario iride coerulea aut pallide cinerea; calida-m vero regionum ciues ſaturate ſpadacea et pene gra gauiſi fuerint *b)*. Imo pathematibus animi quando iridis colorem mutatum fuiſſe fertur; vt gna et diuturna moeſtitia cineream iridem in eruleam, magna vero laetitia in fuſcam muta-rit. Quae ſi forte vera ſint vero haud diſſimile iridem ex morbis quoque mutari. Iridis coe-eus color viſus bonitatem indicare dicitur *c)*.

Sed e *pupilla* quoque ſigna elucent, cuius oculo ſano motus his legibus adſtrictus eſt, vt cto lumine coarctetur, dilatetur vero rurſus vi ninis iminuta. Atque hae mutationes maximo in

y) Ibid.
z) GRVNER. l. c. p. 249.
a) FIENVS l. c. p. 162.
b) DE HALLER l. c. T. V. p. 370
c) FIENVS l. c. p. 161.

in binis oculis fiunt conſenſu, et ſemper in ſano corpore binae pupillae aequalem amplitudinem ſeruant *d*). Extincta vero retinae ſenſibilitate, aut impeditis lucis radiis quo minus ad retinam peruenire poſſint, iſtae mutationes haud contingunt *e*).

Pupilla praeter modum ampla in acutis magnum periculum, imo mortem praenuntiat, denotat enim vel reſolutionem fabricae mouentis iridem *f*), vel retinae ſenſum abolitum; quae cum neruis ex ipſo cerebro oriundis accidant, periculoſiſſima ſunt. Dilatatio autem pupillae obuenire ſolet in iis morbis, quos ſopitum encephalon et ſyſtema neruorum concomitat; vt in deliquio animae, in apoplecticis, comatoſis, animale quod opio ſumpto ſopitur atque in febribus malignis cum mentis alienatione coniunctis *g*). Praeterea in hydrope cerebri pupilla dilatata conſtans ſymptoma, ab omnibus fere obſeruatoribus notatum *h*), vt ad diagnoſtica huius mali pertineat; id vero peculiare habet in hoc malo quod admota luce quidem ſtatim coarctetur, manente tamen eadem luminis vi dilatetur rurſus, et motibus quaſi conuulſiuis, vacillantibus fluctuet, quod in nullo alio morbo euenit *i*). An forte quando hoc ſignum febribus putridis

d) De Haller l. c. p. 351.

e) Ibid. p. 375.

f) Kloekhoff. l. c. p. 181. Grvner l. c. §. 364.

g) De Haller l. c,

h) Whytt *pract. Schrift.* p. 676. Mier *in Samml. auserl. Abhandl. f. pract. Aerzte 10 B.* p. 215. 216. Odier ibid. 9 B. p. 328.

i) Odier l. c.

putridis ſuperuenit, illas purulentas ad cerebrum metaſtaſes natas eſſe coniicere liceat?

Adhaec pupilla admodum dilatata, citra alia amauroſis ſigna, corporis laxam et debilem conſtitutionem ſignificat *k*). Inter cetera ſigna vermium in ventriculo et inteſtinis praeſentiam arguit, et ſi non ſymptoma pathognomonicum eſt, ſaltem in ſymptomatum concurſu pro optimo diagnoſtico habendum *l*). Frequentius tamen ſolet occurrere in infantibus, et inter adultos in debilibus et leucophlegmaticis verminantibus *m*). Imo aliquando a ſola materia pituitoſa acri pungente in ventriculo vel inteſtinis oritur *n*).

Aſt conſideranda quoque pupilla dilatata tanquam amauroſis ſignum. Quoties enim homines adeo caeci ſunt vt vix vmbram a luce diſtinguant, pupilla dilatata eſt et immobilis; et qui in amauroſi aliquando mobilitatem pupillae ſupereſſe dixerunt, de imperfecto malo ſcripſere vbi aliquis lucis ſenſus ſuperfuerit *o*), aut forte conſenſuali eius contractione, ex irritatione alterius oculi, adhuc ſani, rta, decepti ſunt.

k) Wintringham l. c. §. 150.

l) Coopmanns in notis ad Monroi nerv. anatom. contract. ed. alter. pag. 151.

m) Van den Bosch hiſtor. conſt. verm. p. m. 365.

n) Coopmanns l. c.

o) De Haller l. c. T. V. p. 375.

Pupilla coarctata maiorem retinae ſenſilitatem indicat, ideoque viſum bonum *p*). Interdum forſitan ab hac retinae aucta ſenſibilitate ad ſyſtematis neruoſi ſenſiliorem conſtitutionem coniectura valeat. In aſcarides intus fouentibus nonnunquam pupilla coarctata animaduertitur, quibus expulſis ad conſuetam amplitudinem redit *q*).

Praeterea ipſa pupilla ſemper eſſe debet nigerrima; mox vbi in toto vel in parte aliquid videtur, ibi alienum eſt: inquirendem tunc an ſit cataracta ex ceteris ſignis *r*). Si in ſuffuſione pupilla nihil obſcuritatis habet, atque illud vitium abit viciſſimque reuertitur, ab ore ventriculi affecto oritur *ſ*).

§. XVII.

Nunc ſigna ex *facultatis viſoriae* et *ſenſitiuae* alienationibus proponam. Aegros acute laborantes *viſu deſtitui* peſſimum eſt, ac ſi id imbecillo iam corpore euenit certo exitioſum, iuxta illud Hippocratis effatum: *in febre non intermittente ſi non videat, vel non audiat, imbecillo iam corpore, mors in propinquo eſt t*). Hoc etiam Pringlii obſeruationes ſpeciatim in febribus putidis confirmarunt: inter peſſima enim ſigna fuit ſi aegri de coecitate conquerebant; Auditus vero perditio non ſemper adeo perniciosa fuit *u*). Apoplexiae

p) Gruner l. c. p. 249.
q) V. d. Bosch. l. c. p. 370.
r) De Haen l. c. T. III. p. 422.
ſ) Lommii obſerv. medic. libr. II. p. m. 92.
t) Aphor. IV. 49. p. 1251.
u) *Von d. Krankh. der Armee. übers.* v. Brande. p. 354.

plexiae vel epilepſiae ſi ſuperuenit viſus extinctio ſ. *gutta ſerena* plerumque ſignum mortis eſt, vel vehementiae morbi *v*). Coecitates grauidarum poſt partum plerumque remittunt *w*). Forte in his coecitas oritur a ſolo ſanguinis ad caput congeſtione, qua arteriis diſtentis nerui comprimuntur; quemadmodum fiat in hominibus quibus ab ebrietate viſus vitiatur ac perit *x*); quibus tamen conſenſuali modo a colluuie in primis viis id quoque euenire poteſt, ſicuti vermes inteſtinales ſaepe amauroſin temporaneam producunt *y*). Miram vitiorum abdominalium in viſoriam facultatem vim cel. Rahn pluribus exemplis probauit *z*).

Oculorum quoque *hebetatio* ac *retuſio* malum denuntiat *a*). Praeſertim in pectoris acutis morbis oculos *obtenebrari* aut *caligare* lethale ſignum *b*). Hoc enim fortaſſe a ſanguinis in capite reſtagnatione ob impeditam circulationem per pulmones, euenit, ideoque magnum inflamationis gradum denotat; imo in pulmonum lethalibus morbis cum febre et ſine febre, fere ſemper circa finem obſeruantur affectiones capitis; ſopores nempe, lethargus, vertigines, oculorum caligines etc. *c*). Has autem viſus obtenebrationes a congeſtione ſanguinis

 fieri

v) Baglivi oper. p. 139.
w) Klein l. c. p. 117.
x) De Haller l. c. T. V. p. 347.
y) V. d. Bosch. l. c. p. 365.
z) Diſſ. cit. §. XII.
a) Epidem. VI 16 p. 1165. Praedict. I. 46. p. 71.
b) Bagliv. l. c. p. 77.
c) Ibid. p. 142. 144.

fieri poſſe ex retinae fabrica intelligitur; quae ex duabus laminis conflata eſt, interna vaſculoſa et externa neruoſa *d*); turgentibus itaque quibus interna conſtat vaſis, externa premitur; illa vero aliquo modo opaca redditur ob craſſiores humores irrumpentes, inde ſenſus obtunditur *e*). *In febre ardente laborantibus ſi aurium ſonitus cum viſus hebetudine et ad nares grauitate accedant, furioſa et vehemens mentis emotio metuenda eſt, niſi ſanguis ex naribus profluat f*). Saepe vero critice apparet hoc ſignum et inprimis haemorrhagiam narium praenuntiat, quoniam congeſtionem ſanguinis ad caput ſignificat. *Quibus*, inquit Hippocrates, *haemorrhagia narium inſtat, obtuſam oculorum aciem ſentiunt g*). Inde *praecordiis duris, tumidis ac dolentibus, mali metus imminuitur, ſi oculorum acies hebeſcit, illis enim haemorrhagia narium plurimum conducit h*). At quibus in febre non lethali caput dolet aut tenebricoſum quid ante oculos verſatur, ſi etiam *oris ventriculi morſus* acceſſerit, *bilioſa vomitio* aderit *i*). Viſus caliginoſus igitur ad ſigna ſordium ſurſum turgeſcentium pertinet *k*). Apud Whytt legitur exemplum foeminae, cui quoties acida ſaburra laborabat omnia obiecta denſa caligine obducta videbantur; qua euacuata vel obtuſa abſorbentibus, recte ſtatim videre

d) De Haller. l. c. p. 388.
e) De Haen l. c. T. III. p. 436.
f) Hippocr. Praedict. I. 18. p. 68. Coac. 131. p. 136.
g) Prognoſt. p. 38. praedict. I. text. 147. p. 80. Coac. 194, 195, 341.
h) Coac. 280. p. 164.
i) Prognoſt. p. 45 46.
k) Selle pyretolog. ed. pr. p. 200.

videre potuit *l*). Oculi hebeſcentes in hyſtericis et hypochondriacis nouam acceſſionem, eamque grauiorem ſignificant *m*).

Muſcas ante oculos volantes videre delirium indicat aut ſuffuſionem et cataractam minatur *n*). Dekker ſaepe prodromum amauroſis hoc ſignum obſeruauit *o*). Hoc ſymptoma ab humorum nimio affluxu, ab obſtructione vaſorum retinae, particulari retinae paralyſi, et a veris humorum oculi particularibus obſcurationibus oriri poteſt.

Ab obſcuris viſus phantaſmatibus ad lucida transeam, a cauſis haud adeo diſparibus oriunda. *Splendores itaque oculis obuerſantes* nimium ſanguinis ad caput impetum plerumque denotant. Frictio enim fortior, aut preſſio oculorum eodem fere modo retinam afficit quo lux *p*); non mirum igitur vaſis retinae turgentibus phantaſmata fulgentia ante oculos videri, prouti in vomitu et tuſſi vehementiori fieri ſolet. Inde hi ſplendores haemorhagiam narium praenuntiant, praeſertim vbi ſimul adeſt capitis dolor et tenſio praecordiorum absque dolore et inflammatione *q*). Cel. Hvxham in febre peſtilentiali nautica narium haemorrhagias frequen-

l) *Zur pract. Arzeneyk. gehör. Schrift.* p. 261. 463.
m) Grvner l. c. p. 242. §. 356.
n) Fienvs l. c. p. 200.
o) Exercitat. pract. p. 108.
p) De Haller l. c. T. V. p. 527. 528.
q) Hippocr. Prognoſt. p. 46. Praedict. II. p. 111.

tes obſeruauit, multis ſalutares, ſeque ait vix vllam meminiſſe febrem in qua ſcotomiae et falſi oculorum ſplendores fuiſſent tam frequentes *r*). In acuta febre laborantibus eiusmodi ſcintillae, phrenitidem inſtantem notant *s*). Atque in his qui in apoplexiam proni ſunt falſi ac ſubiti oculorum ſplendores inter ſigna ſubitaneae mortis interdum obueniunt *t*). Quandoque tamen hi ſplendores a ſolis ſordibus primarum viarum oriuntur *u*).

§. XVIII.

Reſtat vt ex *lucis intolerantia*, et ſingulari *dolore in imis orbitis* prognoſtica quoque capiantur. *Oculi lucem fugientes eamque ferre nequeuntes* pernicioſi ſunt *v*). Hoc ſignum in peſte Patavina multis familiare fuit, et pauci in quibus hoc ſignum apparuerat, fuerunt qui ſuperſtites euaſerint *w*), neque citra topicam oculorum affectionem, vſu venire ſolet, niſi in malignis putridis et neruoſis febribus. Sic cel. Hvxham in maligna febre, quam ob originem e nauibus et maximam quam edebat ſtragem, nauticam peſtilentialem appellat, perdolentes oculorum globos luminaque refugientes obſeruauit *x*). In primo hydropis cerebri ſtadio inter conſtantiſſima ſigna

r) Oper. T. I. p. 237.

s) Gregory *Uebers. der theoret. Arzneyk.* §. 256.

t) Hvxham l. c. p. 203.

u) Stoll rat. medend. T. I. p. 45.

v) Hippocr. Progn. p. 37. Coac. 218.

w) Prosp. Alpinvs l. c. p. 305.

x) Oper. T. I. p. 234.

ſigna eſt lucis intolerantia, a nimia retinae ſenſilitate proficiſcens, ex irritatione thalamorum opticorum oriunda *y*). Hoc vero ſignum etiam ob acceleratam ſanguinis in capitis vaſis circulationem nonnunquam euenit, vt in dolore capitis *z*), et in oculi inflammatione fieri ſolet, ex qua aliquando homines noctu melius vident; imo vino calefactus noctu litteras legebat *a*). Quodſi vero in oculorum inflammatione adeſt maior doloris vehementia et lucis intollerentia, quam pro gradu externae inflammationis adeſſe debeat, veroſimile eſt vueam aliasque internas oculi partes ſimul inflammatas eſſe, viſusque non mediocre inſtare periculum *b*).

Singularis *bulbi oculorum dolor* in febribus nervoſis ſaepe obuius eſt ſine omni ophtalmia. Hunc in petechiis apparentem inter lethalia ſigna ponit cel. KLEIN *c*). In febre bilioſa ad frontem oculosque aegrum ſentire permoleſtum calorem cel. STOLL obſeruauit; paucos poſt dies aeger mortuus eſt *d*).

Haec ſunt quae tyroni colligere licuit. Attamen vel his apparuerit, ex oculis plura, eaque magna elucere ſigna.

y) WHYTT l. c. p. 670. 688.
z) Ibid. p. 257.
a) DE HALLER. l. c. T. V. p. 492.
b) DE HAEN l. c. T. III. p. 416.
c) Interpr. clin. p. 222.
d) Rat. med. T. II. p. 287.

THE-

THESES.

I.

Bilis cyſtica non in hepate, ſed in ipſa cyſtide fellea, ſecernitur.

II.

Irritabilitas fibrarum muſcularium ex parte a vi neruea dependet.

III.

Liquor amnii a ſanguine arteriarum vmbilicalium ſecerni videtur.

IV.

Indicationes hypotheticae, modo caute inſtituantur, in praxi clinica concedendae.

V.

Sanguinis detractiones per hirudines in ophthalmiis varios edunt effectus, pro diuerſitate partis quae morſu afficitur.

VI.

Digitized by Google